FINANSSIALA

8.3.2021
Aalto Amanda

Liikenne- ja viestintävaliokunta (LiV)

HE 264/2020 vp
Kirjallinen asiantuntijalausunto: HE 264/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merilain muuttamisesta

Finanssiala ry kannattaa merivahingonlaskijan korvausselvityksen vapaaehtoisuutta

- FA on erittäin tyytyväinen siihen, että merivahingonlaskijan korvausselvityksen edellyttämisestä meri- ja venevakuutussopimukseen liittyvän korvausasian saattamiseksi tuomioistuimen tutkittavaksi on luovuttu.
- FA pitää hyvänä myös sitä, että tahdonvaltaisuus on säilytetty nykylainsäädäntöä vastaavasti. Merivahingonlaskijan tehtävistä tulee myös jatkossa pystyä sopimaan toisin.
- Asiantuntijalausuntoa tulisi voida pyytää kaikissa venevakuutukseen liittyvissä asioissa, eikä eroa tulisi tehdä sen välillä, minkälaisessa käytössä olevalle veneelle vakuutus on otettu.
- Hallituksen esityksen perustelut ovat sekavat.

Finanssiala ry (FA) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto merivahingonlaskijaa koskevasta hallituksen esityksestä laiksi merilain muuttamisesta. FA pitää lainsäädännön uudistamista tarpeellisena.

FA on erittäin tyytyväinen siihen, että merivahingonlaskijan korvausselvityksen edellyttämisestä meri- ja venevakuutussopimukseen liittyvän korvausasian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi on luovuttu. On hyvä, että merivahingonlaskijalta voidaan edelleen pyytää korvausselvitys tai lausunto meri- ja venevakuutuksiin liittyvissä korvausasioissa, mutta että se ei enää ole edellytys asian saattamiseksi tuomioistuimen käsiteltäväksi. FA pitää kuitenkin huonona sitä, että edellä mainittua, viime hetkellä tehtyä muutosta ei perustella kattavasti hallituksen esityksessä, eikä poistoa ole tehty kaikilta osin hallituksen esityksen perusteluista. Tämä voi aiheuttaa epävarmuutta ja mahdollisia sekaannuksia.

1 Vapaaehtoisuuteen pohjautuva merivahingonlaskijan korvausselvitys on perusteltu merivakuutusten osalta

FA kannattaa sitä, että merivahingonlaskijan toimi perustuu jatkossa vapaaehtoisuuteen, sillä merivakuutus on vain pieni osa meri- ja kuljetusoikeudellista sääntelykenttää, ja tuomioistuimet, erityisesti merioikeudet, joutuvat jo nyt panostamaan merioikeudelliseen osaamiseen. FA:n näkemyksen mukaan on hyvä, että merivakuutuksiin liittyvät asiat voidaan jatkossa viedä suoraan tuomioistuimen käsiteltäväksi, jolloin asiantuntemus myös merivakuutuksiin liittyvissä asioissa voidaan keskittää merioikeuteen, eli samalle taholle, jolle muu meri- ja kuljetusoikeudellinen osaaminen on jo keskitetty.

Vapaaehtoisuuteen pohjautuva merivahingonlaskijan korvausselvitys on perusteltu merivakuutusten osalta, sillä toimiessaan vapaaehtoisuuteen pohjautuvassa toimessa, merivahingonlaskijan on itse luotava asiantuntemuksensa ja osaamisensa sellaiseksi, että se herättää luottamusta kaikissa osapuolissa. Kun merivahingonlaskijan osaamiseen, asiantuntemukseen ja riippumattomuuteen

luotetaan, viedään korvauksiin liittyvät erimielisyysasiat sekä vakuutuksenottajan, vakuutetun että vakuutuksenajan toimesta vapaaehtoisesti merivahingonlaskijan ratkaistaviksi. Tämä on havaittavissa esimerkiksi siitä, että Norjan merivahingonlaskijalta pyydetään lausuntoja useita kymmeniä joka vuosi ja pyyntöjä tehdään kaikista pohjoismaista, vaikka Norjan merivahingonlaskijan toimi pohjautuu vapaaehtoiseen lausuntomenettelyyn.

Merivahingonlaskijan asiantuntemus ja osaaminen ei synny sillä, että toimijat pakotetaan saattamaan esimerkiksi korvauslaskelmaan liittyvä erimielisyys merivahingonlaskijan ratkaistavaksi. Vapaaehtoisuuteen pohjautuva merivahingonlaskijan toimi lisäksi parantaa vakuutetun valinnanvapautta, sillä yhteispohjoismaiset merivakuutusehdot mahdollistavat sen, että vakuutettu tai vakuutuksenantaja voi erimielisyystilanteessa vaatia asian saattamista vakuutetun valitseman pohjoismaisen merivahingonlaskijan ratkaistavaksi.

2 Asiantuntijalausuntoa tulisi voida pyytää kaikissa venevakuutukseen liittyvissä asioissa

FA pitää hyvänä sitä, että merivahingonlaskijalta voidaan vapaaehtoisesti pyytää lausuntoa kuluttajien venevakuutusasioissa. Rahoitus- ja vakuutusneuvonta FINEn[1] vakuutuslautakunta käsittelee sekä yksityisiä että yrityksiä koskevia riitoja ja myös FINE voi pyytää merivahingonlaskijalta asiantuntijalausuntoa. FINE ratkaisee vakuutuksenottajan/vakuutetun ja vakuutuksenantajan välisiä erimielisyyksiä siitä riippumatta, missä käyttötarkoituksessa olevalle veneelle vakuutus on otettu. Olisi hyvä, että muun muassa FINE voisi pyytää merivahingonlaskijalta lausuntoa kaikissa venevakuutuksia koskevissa erimielisyysasioissa.

Hallituksen esityksen mukaan nykyisellään merivahingonlaskijan tehtävistä suurin osa on meri- ja venevakuutussopimuksen perusteella annettavia korvausselvityksiä ja useimmat niistä koskevat venevahinkoja. Venevakuutuksiin liittyvien erimielisyyksien ratkaisemiseksi ei tarvita merilain erityisosaamista, eikä merivahingonlaskijalle kehity venevahinkojen korvausselvitysten laatimisesta sellaista erityisosaamista, joka on tarpeen esimerkiksi yleisesti pohjoismaissa merivakuutusalalla käytössä olevien yhteispohjoismaisten merivakuutusehtojen tulkitsemiseksi. Kuten hallituksen esityksestä käy ilmi, on yhteispohjoismaisten merivakuutusehtojen tulkinta keskeinen osa kaikkein pohjoismaisten merivahingonlaskijoiden tehtäväkenttää.

Venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa on veneen käyttötarkoituksesta riippumatta useimmiten kyse veneiden teknisistä ominaisuuksista ja muista saman tyyppisistä asioista kuin muissakin vakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa, kuten tapahtumien kulusta tai vahingon syystä, omaisuuden käyvästä arvosta, vakuutetun myötävaikutuksesta vahinkoon ynnä muista vakuutussopimuksen tulkintaan liittyvistä asioista. Venevakuutusriidat eivät asiallisesti merkittävästi poikkea esimerkiksi autoja, rakennusvirheitä, lääketieteellisiä kysymyksiä tai niihin liittyviä vakuutuskysymyksiä koskevista prosesseista.

FA:n näkemyksen mukaan rajanveto sen välillä onko vakuutus otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle vai ei, voi esimerkiksi elinkeinonharjoittajan nimiin rekisteröityjen, mutta yksityiskäytössä olevien veneiden

[1] FINE on vakuutus-, pankki- ja arvopaperialan asiakasneuvontatoimisto ja tuomioistuimelle vaihtoehtoinen riidanratkaisuelin, jonka ovat vuonna 2009 perustaneet Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Finanssivalvonta ja Finanssiala ry.

osalta osoittautua vaikeaksi, ja turhaan sekavoittaa muutoksenhakuprosessia. Tästä syystä FA:n näkemyksen mukaan kaikissa venevakuutusasioissa tulisi luopua korvausselvityksestä ja mahdollistaa näissä asioissa lausunnon pyytäminen merivahingonlaskijalta.

3 Hallituksen esityksen perusteluiden epäselvyydestä

FA pitää hyvänä sitä, että merivahingonlaskijan korvausselvityksen edellyttämisestä meri- ja venevakuutussopimukseen liittyvän korvausasian saattamiseksi tuomioistuimen ratkaistavaksi on luovuttu. FA sekä vakuutusyhtiöt Alandia ja If ovat koko merivahingonlaskijaa koskevan lainsäädännön uudistamisen valmistelun ajan tuoneet esiin sen, että merivakuutuksen nojalla laadittavan korvausselvityksen ei tulisi olla edellytys meri- tai venevakuutussopimukseen sisältyvän erimielisyysasian saattamiselle tuomioistuinkäsittelyyn, vaan merivahingonlaskijan toimen tulisi pohjautua Norjan tapaan vapaaehtoiseen lausuntomenettelyyn.

FA pitää erittäin hyvänä sitä, että muutos ollaan nyt toteuttamassa, joskin päätös muutoksesta vaikuttaa hallituksen esityksen perusteluiden perusteella olevan tehty viime hetkellä. Lausuntokierroksella olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi oli vielä merivahingonlaskijan tehtäviä kuvaavassa pykälässä momentti, jossa edellytettiin, että *”ennen kuin meri- ja venevakuutusta koskeva korvausselvitysasia voidaan ottaa tuomioistuimen tutkittavaksi, tulee siitä olla merivahingonlaskijan korvausselvitys”*. Nyt eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä ei merilakiin esitetä vastaavaa säännöstä.

Nyt esitetyssä sääntelyssä kyllä määritellään merivahingonlaskijan tehtävät ja se, että merivahingonlaskijaan sovelletaan välimiesmenettelyä koskevia säännöksiä, mutta ei sitä, että merivahingonlaskijalle määriteltyjen tehtävien osalta korvausselvitys on edellytys asian saattamiseksi tuomioistuimeen, taikka sitä, että asianosaisten tulisi saattaa meri- tai venevakuutusasioita koskevat erimielisyydet merivahingonlaskijan ratkaistaviksi. Merivahingonlaskijan korvausselvitys on siten vaihtoehto, ei edellytys, asian saattamiselle tuomioistuimen ratkaistavaksi.

Hallituksen esityksen perusteluosuus on kuitenkin tämän kanssa ristiriitainen, sillä hallituksen esityksen perusteluosuudesta saa monilta osin sen käsityksen, että merivahingonlaskijan korvausselvitys olisi nyt esitetyn lain mukaan edellytys meri- tai venevakuutusasian saattamiseksi tuomioistuimen ratkaistavaksi. Esimerkiksi hallituksen esityksen perusteluiden keskeisiä ehdotuksia koskevassa luvussa 4.1 todetaan että ”*korvausselvitys olisi jatkossakin edellytys sille, että merivakuutusta koskeva erimielisyysasia vakuutuksenantajan ja -ottajan välillä voidaan saattaa tuomioistuimen käsiteltäväksi*”, ja merilakiin esitetyn uuden 16 a luvun 4 §:n säännöskohtaiset perustelut antavat ymmärtää, että asianosaiset olisi velvoitettu laintasoisella säännöksellä hakemaan merivahingonlaskijalta korvausselvitys ennen asian saattamista tuomioistuimen ratkaistavaksi. Tällaista säännöstä ei kuitenkaan hallituksen esityksessä merilakiin tehtävien muutosten ja lisäysten joukosta löydy.

4 Pykäläkohtaiset muutosehdotukset

FA esittää, että edellä esitetyn perusteella hallituksen esityksessä esitettyä lakia merilain muuttamiseksi muutetaan merilain 16 a luvun 3 §:n osalta seuraavasti (poistettavat osiot on ~~yliviivattu ja punattu~~ ja lisättävä osat **lihavoitu ja viherretty**):

3 §

Merivahingonlaskijan tehtävät

Merivahingonlaskijan tehtävänä on, jollei toisin ole sovittu:

1) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta merivakuutukseen perustuva korvausselvitys;

~~2) laatia vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan hakemuksesta venevakuutukseen perustuva korvausselvitys, jos vakuutus on otettu elinkeinonharjoittajan kaupallisessa käytössä olevalle veneelle;~~

~~3~~2) ratkaista osapuolten pyynnöstä 9 luvun 9 §:n 4 momentissa tarkoitettua laivanisännän vastuumäärän suuruutta ja määrän jakamista koskeva kysymys;

~~4~~3) selvittää osapuolten pyynnöstä 14 luvun 21 §:n 3 momentissa tarkoitettua osamatkarahtia koskeva riita ja antaa sitä koskeva ratkaisu;

~~5~~4) toimittaa 17 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu yhteisen haverin selvitys ja jako;

~~6~~5) toimittaa haveriin osallisen vaatiessa 17 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu yksityisen haverin selvitys ja jako.

Jos vakuutuksenantaja ja vakuutuksenottaja ovat sopineet vakuutusehdoissa, että venevakuutuksiin liittyvissä erimielisyysasioissa voidaan pyytää merivahingonlaskijalta korvausselvitystä, merivahingonlaskijan on myös tällöin vakuutuksenantajan, vakuutuksenottajan tai vakuutetun pyynnöstä annettava korvausselvitys.

Merivahingonlaskija antaa ~~vakuutuksenottajan, vakuutetun tai vakuutuksenantajan~~ pyynnöstä lausuntoja muissa kuin ~~1 momentin 2 kohdassa tai~~ 2 momentissa tarkoitetuissa venevakuutukseen liittyvissä asioissa.

FA esittää lisäksi, että uuteen merilain 16 a lukuun tehtäisiin edellä esitetyn muutoksen vuoksi myös tarpeelliset tekniset muutokset pykäliin 4, 8 ja 9, seuraavasti:

4 §

Korvausselvitysmenettely

Merivahingonlaskija laatii 3 §:n 1 momentin 1 ~~ja 2~~ kohdassa ~~sekä~~ ja 2 momentissa tarkoitetut korvausselvitykset noudattaen tätä lukua.

Siltä osin kuin tämän luvun säännöksistä ei muuta johdu, merivahingonselvittäjä laatii korvausselvityksen noudattaen mitä välimiesmenettelystä annetussa laissa (967/1992) säädetään välimiesmenettelyssä noudatettavasta menettelystä.

8 §

Menettely muissa asioissa

Menettelystä 3 §:n 1 momentin ~~3~~2–~~6~~5 kohdassa tarkoitetuissa asioissa säädetään 17 luvun 7 §:ssä.

Merivahingonlaskijan on tehtävä 3 §:n 1 momentin ~~3~~2 ja ~~4~~3 kohdassa tarkoitetut ratkaisut kolmessa kuukaudessa siitä, kun hän on saanut asianosaisilta kaikki tarpeelliseksi katsomansa tiedot. Merivahingonlaskija voi pidentää määräaikaa laajoissa ja vaikeissa asioissa.

9 §

Merivahingonlaskijalle suoritettava korvaus

Merivahingonlaskija vahvistaa käsittelemissään asioissa työstään ja kustannuksistaan suoritettavan korvauksen määrän. Korvauksen tulee olla asian laajuus ja vaikeus huomioon ottaen kohtuullinen.

Vakuutuksenantaja on velvollinen suorittamaan merivahingonlaskijan korvauksen 3 §:n 1 momentin 1 ~~ja 2~~ kohdassa~~ sekä~~ ja 2 momentissa tarkoitettujen korvausselvitysten laatimisesta, jos asia koskee kaskovakuutusta, ja lausunnon pyytäjä 3 §:n 3 momentissa tarkoitetun lausunnon laatimisesta. Korvauksen 3 §:n 1 momentin ~~5~~4 kohdassa tarkoitetusta yhteisen haverin selvityksen ja jakamisen toimittamisesta suorittavat yhteisvastuullisesti yhteisen haverin asianosaiset.

Muissa asioissa merivahingonlaskija ratkaisee, miten korvausvelvollisuus jakautuu asianosaisten kesken noudattaen oikeudenkäymiskaaren 21 lukua.

Muutoksenhausta säädetään 21 luvun 8 §:ssä.

FINANSSIALA RY

Lea Mäntyniemi